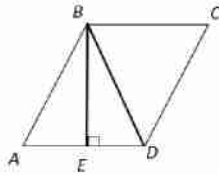

Riyaziyyat

1. $\frac{6}{\sqrt{7}+\sqrt{1}} - \sqrt{7}$ ifadəsinin qiymətini tapın.
- A) 3 B) -1 C) $\sqrt{7}$
 D) $2\sqrt{7}$ E) -2

2. a -nın 45%-i b -nin 30 %-ə bərabər olarsa, $\frac{a+b}{a}$ nisbətini tapın.
- A) 1,2 B) 0,4 C) 2,5
 D) 1,5 E) 0,8

3. Perimetri 32 sm olan $ABCD$ rombunda BE hündürlüyü 4sm-dir. $\angle BDC$ -ni tapın.

- A) 55° B) 45° C) 25°
 D) 35° E) 75°

4. İlk yüz natural ədəd arasından təsadüfi olaraq biri seçilir. Seçilən ədədin həm 3-ə , həm də 4-ə bölünməsi hadisəsinin ehtimalını tapın.
- A) 0,06 B) 0,12 C) 0,25
 D) 0,24 E) 0,08

5. $\sqrt[6]{5\sqrt{5^3\sqrt{5}}}$ ədədini rəşional üstlü qüvvət şəklində göstərin.
- A) $5^{\frac{5}{18}}$ B) $5^{\frac{1}{18}}$ C) $5^{\frac{7}{18}}$ D) $5^{\frac{11}{18}}$ E) $5^{\frac{13}{18}}$

6. Diaqonalı iti bucağının tənböləni olan bərabəryanlı trapesiyanın perimetri 56 sm-dir. Trapesiyanın kiçik oturacağı 12 sm olarsa, böyük oturacağının uzunluğunu tapın.
- A) 20 B) 18 C) 16
 D) 22 E) 14

7. $\sqrt{6+2\sqrt{5}}$ ədədinin kəsr hissəsini tapın.
- A) $\sqrt{5}-2$ B) $\sqrt{5}-1$ C) $2-\sqrt{5}$
 D) $1-\sqrt{5}$ E) $3-\sqrt{5}$

8. Düzbucaqlı üçbucağın katetləri 5 sm və 12 sm-dir. Bu üçbucağın böyük orta xəttini tapın.
- A) 3 sm B) 6,5 sm C) 5 sm
 D) 7,5 sm E) 8 sm

9. $7a^n b^m c$ birhədlisinin qüvvəti 12 olarsa, mn hasilinin ən böyük qiymətini tapın.
 A) 24 B) 28 C) 18
 D) 30 E) 35

10. $a < 0 < b$ olarsa, $\sqrt[8]{(a-b)^8} + \sqrt[7]{a^7} + \sqrt[6]{b^6}$ ifadəsini sadələşdirin.
 A) $2a$ B) $2b$ C) $b + 2a$
 D) $b - 2a$ E) $2b - 2a$

11. A və B çoxluqları üçün $n(A \cap B) = 2$, $n(A \cup B) = 10$, $n(A) - n(B) = 4$ olarsa, $n(A)$ -nı tapın.
 A) 8 B) 6 C) 7
 D) 5 E) 9

12. $2 \cdot {}_nC_2 + {}_4P_3 = n^2$ bərabərliyindən n -i tapın.
 A) 42 B) 36 C) 32
 D) 24 E) 18

13. 150° -li bucağın təpə nöqtəsindən keçən iki düz xətt onu ardıcıl olaraq 1:4:5 nisbətində üç hissəyə ayırır. Kənardakı bucaqların tənbölənləri arasındakı bucağı tapın.
 A) 130° B) 125° C) 105°
 D) 115° E) 120°

14. Paraleloqramın iti bucağının tənböləni onun diaqonalını 2 sm və 5 sm olan iki hissəyə ayırır. Paraleloqramın perimetri 42 sm olarsa, onun böyük tərəfi neçə sm-dir?
 A) 15 B) 12 C) 18
 D) 16 E) 14

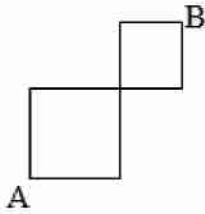
15. a müsbət ədədi üçün $\frac{a^4+1}{a^2} = 4$ olarsa, $a + \frac{1}{a}$ ifadəsinin qiymətini tapın.
 A) $\sqrt{5}$ B) 2 C) $\sqrt{6}$
 D) $\sqrt{3}$ E) 4

16. $\frac{2 \cdot (4) + 1 \cdot (3)}{17}$ ifadəsinin qiymətini tapın.
 A) $\frac{1}{9}$ B) $\frac{2}{9}$ C) $\frac{2}{3}$
 D) $\frac{1}{3}$ E) $\frac{2}{5}$

17. Trapesiyanın diaqonalı onun orta xəttini 3:4 nisbətində bölür. Trapesiyanın böyük oturacağı 24 sm olarsa, onun orta xəttini tapın.
 A) 15 sm B) 18 sm C) 21 sm
 D) 14 sm E) 12 sm

18. ƏBOB $(a;b;c)=12$ olarsa, $\frac{24}{a} + \frac{60}{b} + \frac{48}{c}$ ifadəsinin ən böyük qiymətini tapın. (a, b, c natural ədədlərdir)
 A) 10 B) 11 C) 12
 D) 13 E) 14

19. Şəkilə iki kvadrat verilmişdir. A və B təpə nöqtələri arasında məsafə $9\sqrt{2}$ sm olarsa, kvadratların perimetrlərinin cəmini hesablayın.

- A) 27 B) 32 C) 45
 D) 36 E) 18

20. $2b\sqrt{-\frac{3}{b}}$ ifadəsində vuruğu kök işarəsi altına salın.
 A) $-\sqrt{-12b}$ B) $\sqrt{12b}$ C) $\sqrt{-6b}$
 D) $-\sqrt{6b}$ E) $\sqrt{6b}$

21. $\sqrt{a-b+3} + |a-4| = 0$ olarsa, $a+b$ cəmini tapın.
 A) 6 B) 7 C) 10
 D) 8 E) 11

22. b parametrinin hansı qiymətində $a^5 - 2a^2 - 3a + b$ çoxhədlisinin vuruqlarından biri $(a-2)$ olar?
 A) -18 B) 4 C) -12
 D) 16 E) -8

23. Diaqonallarının sayı 27 olan qabarıq çoxbucaqlının bir təpəsindən çıxan diaqonallarının sayını tapın.

24. Düzbucaqlının diaqonalları arasındakı böyük bucaq 120° -dir. Düzbucaqlının böyük tərəfi $16\sqrt{3}$ olarsa, kiçik tərəfinin uzunluğunu tapın.

25. $\overline{ab}$ və $\overline{ba}$ ikirəqəmli ədədləri üçün $\overline{ab} + \overline{ba} = 33 \cdot (a - b)$ şərtini ödəyən a -ların cəmini tapın.

26. Bərabəryanlı üçbucağın yan tərəfinə çəkilmiş medianı 7,5 sm, oturacağı isə 8 sm-dir. Oturacağa çəkilmiş medianın uzunluğu neçə sm-dir?

27. Tərəflərinin uzunluqları a, b, c olan üçbucaqlar üçün uyğunluğu müəyyən edin:

1. $a = 9, b = 12, c = 15$
2. $a = 9, b = 9, c = 15$
3. $a = 9, b = 8, c = 7$

a. itibucaqlı üçbucaqdır.
b. korbucaqlı üçbucaqdır.
c. düzbucaqlı üçbucaqdır.
d. bərabəryanlı üçbucaqdır.
e. bərabərtərəfli üçbucaqdır.

Situasiya

Usta və şagirdi sifariş olunan stulları ikisi birlikdə iki günə hazırlaya bilər. Usta təklikdə bu işi şagirdən iki dəfə tez yerinə yetirir.

28. Usta və şagirdi hər biri ayrılıqda bu sifarişi neçə günə hazırlayar?

29. Usta 3 saata 6 stul hazırlayırsa, 10 saata usta və şagirdi ikisi birlikdə neçə stul hazırlayar?

30. Usta və şagirdin birlikdə hazırladığı 9 stuldan təsadüfi olaraq ikisi seçilir. Seçilən stulların hər ikisinin şagirdin hazırladığı stul olması hadisəsinin ehtimalını tapın.

Coğrafiya

31. Gecə və gündüz uzunluqları arasında fərqin böyük olduğu ərazilər:

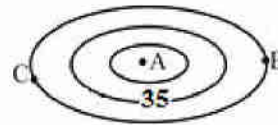
- A) 3, 5 B) 3, 4 C) 4, 6
D) 1, 2 E) 2, 5

32. Verilmiş xətti miqyasa əsasən ədədi miqyası müəyyən edin.

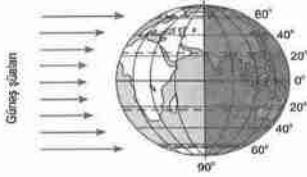
- A) 1 : 500000
B) 1 : 75000
C) 1 : 250000
D) 1 : 25000
E) 1 : 750000

33. Kəsmə yüksəkliyi 5 m olan sxemdə təsvir olunan relyef formasına uyğun gələn əlamətləri seçin.

1. təpədir
 2. çökəklikdir
 3. səth axınları B-dən A-ya doğru axar
 4. B və C məntəqələrində duran müşahidəçilər bir-birini görə bilməz
 5. A nöqtəsi B və C nöqtələrindən aşağıda yerləşir
 6. Səth axınları daxildən kənarlara doğru axır
- A) 2,3,5 B) 1,3,5 C) 4,5,6
D) 1,4,6 E) 2,3,4

34. Yerin illik hərəkəti zamanı yaranan işıqayırıcı dairə (gecə və gündüzü ayıran) hansı tarixlərdə qütblərdən keçir ?

- A) 21 mart, 23 sentyabr
B) 22 iyun, 21 mart
C) 23 sentyabr, 22 dekabr
D) 22 iyun, 22 dekabr
E) 04 iyul, 03 yanvar

35. Anlayışı müəyyən edin.

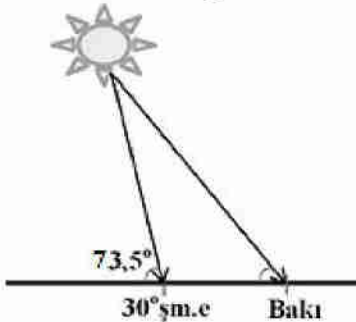
Böyük miqyaslı, ümumcoğrafi təsvirdir

Dəqiq ölçmə işləri aparmaq olur

Dərəcə toruna malikdir

- A) Plan
B) Topoqrafik xəritə
C) Aerofotoşəkil
D) İcmal xəritə
E) Qlobus

36. Sxemə əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Günəş şüaları Bakıya $63,5^\circ$ bucaqla düşür.
2. Ekvatora Günəş şüaları $66,5^\circ$ bucaqla düşür.
3. Günəş $13,5^\circ$ şm.e-də zenitdədir.
4. Bakıya Günəş şüalarının sxemdəki düşmə bucağı həm yazda həm də yayda müşahidə olunur.
5. Bakıya Günəş şüalarının düşmə bucağı $53,5^\circ$ – dir.
6. Günəş şimal tropiki üzərində zenitdədir.
A) 2,4,5 B) 1,3,4 C) 4,5,6
D) 1,4,6 E) 2,3,5

37. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Silindrik proyeksiya
2. Konus proyeksiya
3. Azimutal proyeksiya
4. Çoxüzlü proyeksiya
- a. Sıfır təhrifli xətt ekvator hesab olunur.
- b. paralellər qövsvari formada, meridianlar isə bir nöqtədən şaxələnən xətlər kimi təsvir olunur.
- c. Yer səthinin hər hansı bir nöqtəsi müstəviyə toxunur, toxunma nöqtəsindən kənarlara doğru təhrifin dərəcəsi artır.
- d. Tərtib olunduğu xəritələrdə bütün təhriflər aradan qalxır.
- e. Əsasən topoqrafik xəritələrin tərtibi zamanı istifadə olunur.
- A) 1-b, 2-a, 3-c, 4-d,e
B) 1-d, 2-a, 3-b, 4-c
C) 1-c, 2-a, 3-d, 4-b
D) 1-a, 2-b, 3-c, 4-e
E) 1-a,d, 2-c, 3-e, 4-b

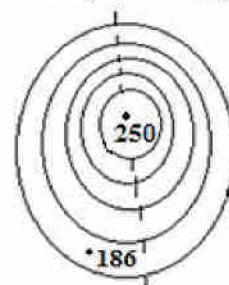
38. Eyni enlikdə və bir-birindən 6 saat 40 dəqiqə zaman fərqi yəni yerləşən məntəqələrə 21 martda günorta vaxtı Günəş şüaları 50° bucaqla düşür. Məntəqələr arasındakı məsafə 1: 35 000 000 miqyaslı xəritədə neçə sm olar?

- A) 55,5 B) 12 C) 28
D) 15,2 E) 24,4

39. İki işıqlanma qurşağında yerləşən adalar:

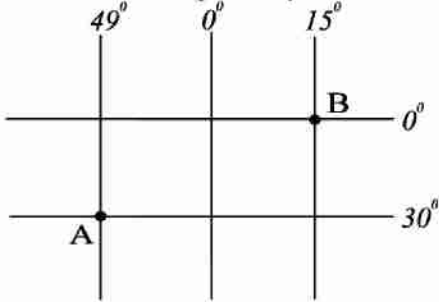
1. Saxalin
2. Qrenlandiya
3. Yeni Zelandiya
4. Baffin torpağı
5. Sumatra
6. Madaqaskar
- A) 1,2,5 B) 2,4,6 C) 3,4,5
D) 1,4,6 E) 2,3,5

40. Kəsmə yüksəkliyi 15 m olarsa, təpənin nisbi hündürlüyünü müəyyən edin

- A) 120 m B) 70 m C) 350 m
D) 55 m E) 65 m

41. A məntəqəsində yerli vaxtla 10 noyabr saat 21:50 olarsa, B məntəqəsində yerli vaxtı müəyyən edin.

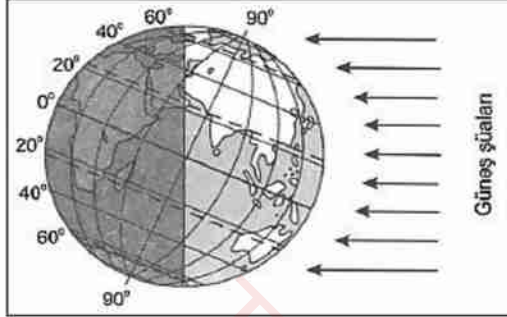

- A) 09 noyabr, 02:10 B) 09 noyabr, 17:34
C) 11 noyabr, 02:06 D) 11 noyabr, 00:06
E) 10 noyabr 17:34
42. Hansı coğrafi obyektlər üzərində Günəş zenitdə olur ?
1. Madaqaskar adası 2. Yapon adaları
3. Abşeron yarımadası 4. Benqal körfəzi
5. Karib dənizi 6. Aralıq dənizi
A) 1,3,5 B) 2,4,6 C) 1,4,5
D) 1,4,6 E) 2,3,5
43. Tropik (I) və mülayim (II) işıqlanma qurşaqlarının fərqli və oxşar xüsusiyyətləri:
-
1. Fəsillər aydın müşahidə olunur
2. Gecə-gündüzün adi növbələşməsi baş verir
3. Günəş ildə iki dəfə zenitdə olur
4. Qütb gecə və gündüzləri müşahidə olunmur
A) I – 1, 2 II – 3 III – 4
B) I – 3 II – 1 III – 2, 4
C) I – 4 II – 3 III – 1, 2
D) I – 2 II – 1,4 III – 3
E) I – 3,4 II – 2 III – 1
44. Bakıda şaquli basdırılmış dirəyin günorta vaxtı kölgəsinin uzunluğu dirəyin öz hündürlüyünə bərabər olarsa, bu zaman Günəşin zenitdə olduğu enliklə ekvator arasındakı ən qısa məsafəni hesablayın.
A) 9435 km B) 4995 km C) 555 km
D) 4440 km E) 4270 km
45. Eyni hündürlüyə malik olan nöqtələri birləşdirən əyri xətlər adlanır :
A) izobat B) izobar C) izogiyet
D) izohips E) izoterm
46. Yer in xəyali oxunun əyilməsi 30° olsaydı, Bakı şəhərinə yay gündönümündə günəş şüaları hansı bucaq altında düşərdi ?
A) 80° B) 60° C) 63,5° D) 90° E) 70°

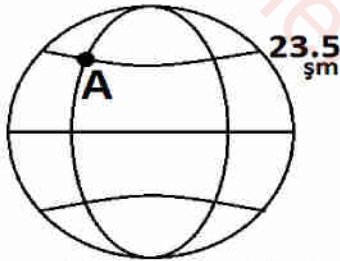
47. Kainatın başlanğıc vəziyyəti (sonsuz sıxlığa və temperatura malik bir nöqtə) necə adlanır?
A) “Biq Banq” B) Qalaktika
C) Qara dəlik D) Maqnit qütbü
E) Sinqulyarlıq
48. Coğrafi koordinatları 45° şm.e. və 90° ş.u. olan məntəqədən Yer in mərkəzindən keçməklə xəyali ox çəkilsə, bu ox hansı coğrafi koordinatlardan çıxar ?
A) 45° c.e. və 90° q.u.
B) 35° şm.e. və 100° ş.u.
C) 90° c.e. və 180° q.u.
D) 0° c.e. və 100° q.u.
E) 55° şm.e. və 80° ş.u.
49. 130° q.u və 70° şm en-dən 0° azimutla hərəkət edən səyyah qütbə çatdıqdan sonra eyni meridian çevrəsi üzrə yoluna davam edərək ümumilikdə 5550 km məsafə qət etdi. Çatdığı məntəqənin yerləşdiyi saat qurşağını və coğrafi koordinatlarını müəyyən edin.
A) XXI ; 70° şm.e 50° q.u.
B) V ; 50° şm.e 70° ş.u.
C) III ; 40° şm.e 50° ş.u.
D) III ; 60° şm.e 50° ş.u.
E) XX ; 50° şm.e 60° q.u.
50. Afrika, Avrasiya və Antarktida materiklərinin coğrafi mövqeyi üçün ümumi cəhət:
A) Şimal tropik xətti ilə kəsişirlər
B) Bütün okeanlarla əhatə olunmuşlar
C) Cənub tropik xətti ilə kəsişirlər
D) Sakit okeanla əhatə olunmuşlar
E) Başlanğıc meridianı ilə kəsişirlər
51. Aşağıdakı hansı fikir Avstraliya materiki üçün doğru deyil ?
A) İki işıqlanma qurşağında yerləşir
B) İki okeanla əhatələnir
C) İki yarımkürədə yerləşir
D) Günəş üzərində zenitdə olur
E) Mərkəzindən ekvator xətti keçir
52. Aşağıdakılardan hansı **yanlışdır**?
A) S. Hokinq nəzəriyyəsinə görə qalaktikalar bir-birindən uzaqlaşır və kainat genişlənir.
B) “Böyük sıxılma” və “Böyük Partlayış” nəzəriyyələri bir-birinə əks olan yanaşmalardır.
C) Kainatın nəhəng cisimləri planet adlanır.
D) O. Şmidtə görə planetlər qaz və tozdan ibarət soyuq diskşəkilli kosmik buluddan yaranmışdır.
E) Tərkibində milyarda qədər ulduz olan sistem qalaktika adlanır.

Açıq tipli test sualları:

53. Şəklə əsasən Günəşin zenitdə olduğu enliklə tropik işıqlanma qurşağının cənub sərhədi arasındakı məsafəni km-lə hesablayın (Nəzərə alın ki, 1° -lik meridian qövsünün uzunluğu 111 km-dir.).

54. A- nöqtəsi üçün doğru olanları seçin.

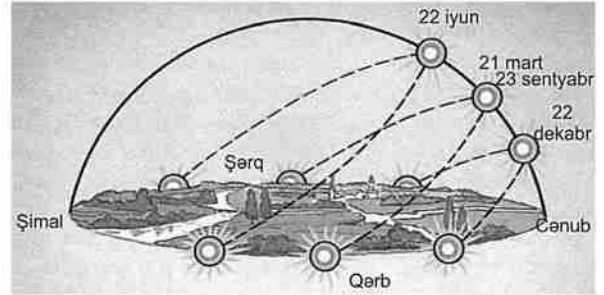
1. Günəş ildə iki dəfə zenitdə olur.
 2. Ekvatordan məsafəsi 2350 km-dir.
 3. 21 martda günəş $66,5^{\circ}$ bucaqla düşür.
 4. Qütb ulduzu $23,5^{\circ}$ bucaqla görünür.
 5. Günəşin maksimum düşmə bucağı 90° - dir.
55. K məntəqəsi 56° ş.u-da, M məntəqəsi isə 57° q.u-da yerləşir. Buna əsasən **yanlış** fikirləri seçin.
1. K məntəqəsi Qrinviçə daha yaxındır.
 2. M məntəqəsinin yerli vaxtı daha geridir.
 3. M məntəqəsi yeni ili daha tez qarşılayar
 4. K məntəqəsi III saat qurşağında yerləşir.
 5. M məntəqəsi XX saat qurşağında yerləşir.
56. Yerə yaxınlığına görə planetləri sıralayın.
1. Yupiter
 2. Venera
 3. Merkuri
 4. Mars

57. Uyğunluğu müəyyən edin.

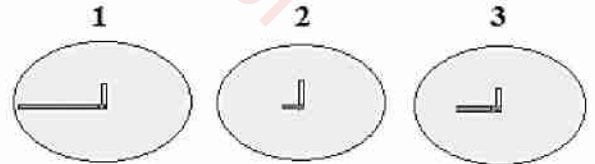
Coğrafi enlik	22 dekabrda Günəş şüalarının düşmə bucağı
1. 50° şm.e.	a. $36,5^{\circ}$
2. 10° c.e.	b. $66,5^{\circ}$
3. 0° e.	c. $56,5^{\circ}$
	d. $16,5^{\circ}$
	e. $76,5^{\circ}$

Situasiya

Günəşin üfüqdə görünən hərəkətini əks etdirən şəklə əsasən 58-60 sayılı sualları cavablandırın. Nəzərə alın ki, hər tapşırıqda alınan nəticə həmin situasiya ilə bağlı növbəti tapşırıqlarda istifadə oluna bilər.

58. Günəşin üfüqdə görünən hərəkətinin müşahidə olduğu məntəqə hansı yarımkürə və işıqlanma qurşağında yerləşir?
59. Günorta vaxtı şaquli dirəyin kölgə uzunluğunu əks etdirən aşağıdakı təsvirlərlə (1,2,3) Günəşin üfüqdə görünən hərəkətinin müşahidə olduğu tarixləri uyğunlaşdırın.

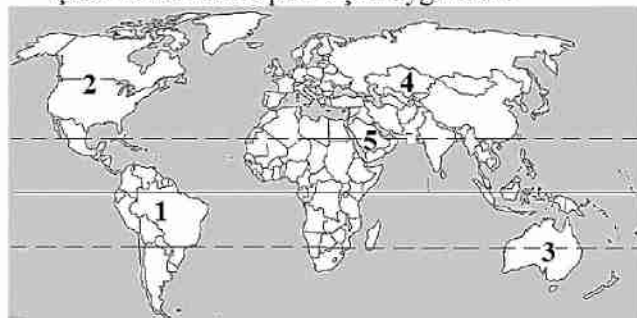

Cavab: 1- _____

2- _____

3- _____

60. Günəşin üfəqdə görünən hərəkətini əks etdirən şəkil hansı məntəqələr üçün uyğundur?

Tarix

61. Manna dövlətinin mövcud olduğu dövrə uyğun gəlir:
1. Arattanın ensi rütbəsi daşıyan hökmdar tərəfindən idarə olunması
 2. Mixi yazı ilə "Qələbə sütunu" kitabəsinin tərtib olunması
 3. Kimmer tayfa birliyinin Qafqaz və Ön Asiya istiqamətində yürüşə başlaması
 4. İskit hökmdarı İşpakayın Assuriya üzərinə yürüşü
- A) 1,2 B) 2,4 C) 1,3 D) 3,4 E) 1,4
62. E.ə II minilliyin ortalarında Misir tarixinə aid xüsusiyyətləri müəyyən edin:
1. Ərazilərinin bir qismini itirməsi
 2. Özünün ən güclü dövrünü yaşaması
 3. Şəkli yazının işarələr ilə əvəz olunması
 4. Cənubda Nubiyanın tabe edilməsi
 5. Fələstin və Suriyanın işğal edilməsi
- A) 2,4,5 B) 1,3,4 C) 2,3,4
D) 1,3,5 E) 1,2,3
63. Cavanşirin hökmdarlığı dövrünə aid edilə bilməz:
1. Xəzərlərin vassallığının qəbul edilməsi
 2. Sasani şahı III Yazdigərd tərəfindən mükafatlandırılması
 3. Dəməşqdə Xəlifə Müaviyyə ilə görüşməsi
 4. Kadisiyyə döyüşündəki qəhrəmanlığı
 5. Bizans imperatoru II Konstantin ilə görüşməsi
- A) 2,4 B) 1,2,4 C) 3,5
D) 2,3,4 E) 1,2

64. Hindistanın e.ə VI əsr və bizim eranın VI əsr tarixləri üçün oxşarlığı müəyyən edin:
- A) Mauriya sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi
 - B) Makedoniya imperiyasının yürüşlərinə məruz qalması
 - C) Şimal-qərb torpaqlarının itirilməsi
 - D) Köçəri ari tayfalarının məskunlaşması
 - E) Vahid dövlətdə birləşdirilməsi

65. Albaniya hökmdarı Oroysun fəaliyyətinə aid deyil:

- A) Romalıların sülh təklif edilməsi
- B) Sərkərdə Kanidiyə qarşı mübarizə
- C) Pompey ilə sazişin bağlanması
- D) Romalıların qarşı partizan müharibəsinin aparılması
- E) Kür çayı sahilində məğlub olması

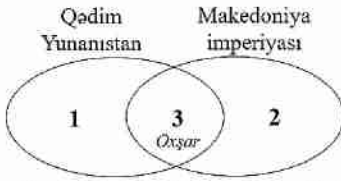
66. Cənubi Azərbaycanda 1886-cı ildə xalisə torpaqlarının satılması haqqında fərman verilməsinin səbəbi:
- A) Babilər hərəkətinin başlanması
 - B) İri feodalların taxıl möhtəkirliyi ilə məşğul olması
 - C) Şahın Talbotun şirkəti ilə müqavilə imzalaması
 - D) Bu torpaqların idarə edilməsinin yarıtmaz halda olması
 - E) Kəndliləri yadrlara çevirmək siyasəti

67. Səbəb-nəticə əlaqələrində doğru göstərilən bəndləri müəyyən edin:

Nö	Səbəb	Nəticə
1	Ərəblər arasında siyasi və dini birliyin olmaması	VI əsrdə Bizans və Sasaniyənin Ərəbistandan keçən ticarət yollarını ələ keçirmək uğrunda mübarizəyə başlaması
2	İslam dininin təbliğinin Məkkə əyanlarının qəzəbinə səbəb olması	Məhəmməd Peyğəmbərin tərəfdarları ilə Yəsrəbə köçməsi
3	Xəlifə Əlinin dövründə vergilərin azaldılması	Əyanların hiddətlənməsi və daxili çəkişmələrin güclənməsi
4	Əməvilərin Ərəb olmayan müsəlmanlara qarşı ayrı-seçkilik siyasəti	Pireney yarımadasında Kordova xilafətinin yaradılması
5	IX əsrin 2-ci yarısından xilafət ordusunda türklərin mühüm rol oynaması	Xürrəmilər hərəkətinin baş verməsi

- A) 1,3 B) 2,3,4 C) 2,5
D) 1,2,3 E) 1,2,5

68. Eyler-Venn diaqramının əsasən uyğunluğu müəyyən edin:

- a. Əhəməni ordusunun məğlub edilməsi
b. Suriya, Fələstin və Misirin ələ keçirilməsi
c. E.ə III əsrdə bütün İtaliyanın işğalının başlanması
d. Balkan yarımadasında yerləşməsi
e. E.ə VIII əsrdə polis adlanan şəhər – dövlətlərin yaranması
- A) 1-e; 2- a,b; 3-d B) 1-e; 2- b; 3-a,d
C) 1-d; 2- a; 3-b,c D) 1-b,d; 2- c,e; 3-a
E) 1-a,d; 2- b; 3-c

69. Paleolit son dövründə ibtidai icma cəmiyyəti üçün xarakterikdir:
- A) Metallurgiyanın meydana gəlməsi
B) Evlərin çiy kərpic və daşdan inşa olunması
C) Nəqli icmanın meydana gəlməsi
D) Əhəməni böyük hissəsinin oturaq həyata keçməsi
E) Qəbilə ağsaqqallarının varlanmağa başlanması

70. Əməvilərin hakimiyyəti dövründə baş verməmişdir:
- A) Mərkəzi Asiyada Əbu Müslümün üsyanı
B) Puatye döyüşündə Frankların qalib gəlməsi
C) Paytaxtın Dəməşqə köçürülməsi
D) Misir, Mərkəzi Asiya, İran və Əfqanıstanın xilafətdən ayrılması
E) Pireney yarımadasının bir hissəsinin tutulması

71. Uyğunluğu müəyyən edin:

- A) 1-a,b; 2-c B) 1-a; 2-b C) 1-a,c; 2-b,c
D) 1-b; 2-a E) 1-a,c; 2-a,c

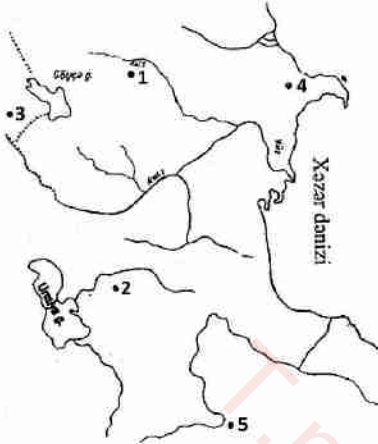
72. Yunan - Əhəməni və Afina - Sparta müharibəsi arasındakı dövrdə baş vermişdir:
- A) Bütün Afina vətəndaşlarının idarəetmədə iştirakının genişlənməsi
B) Solon islahatlarının keçirilməsi
C) II Filippin Yunanıstana hücum etməsi
D) Karfagenin Roma əyalətinə çevrilməsi
E) German tayfalarının Qərbi Romaya yürüşlərinin genişlənməsi

73. Hadisə - nəticə əlaqələrinin *doğru* göstərdiyi cavabı müəyyən edin:

Nö	Hadisələr	Nəticələr
1	644-cü ildə Muğan əhalisi ilə müqavilənin imzalanması	Əhəməni Sasanilərin hakimiyyətini qəbul etməsi
2	Xürrəmilərin 778 və 808-ci illərdə ərəblərə qarşı çıxışlarının baş verməsi	Çıxışların uğursuzluqla nəticələnməsi
3	Ərəblərin VIII əsrin əvvəllərində Qafqazda hakimiyyətini bərpa etməsi	Albaniyanın Arran adlı vilayətə çevrilməsi
4	Heydər ibn Kavusun Xürrəmilər ilə vuruşan orduya komandan təyin olunması	Xürrəmilərin Həşdadsər yaxınlığında məğlub olması
5	Savalan dağı yaxınlığında Ərəb-Xəzər döyüşünün baş verməsi	Xəzərlərin Azərbaycan ərazilərinə yürüşlərinə son qoyulması

- A) 1,4 B) 2,5 C) 1,2 D) 3,5 E) 2,3

74. Verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu Azərbaycan şəhərini müəyyən edin:
 - 830-cu ildə Xürrəmilər tərəfindən azad edildi
 - Eldənizlər dövlətinin paytaxtı kimi fəaliyyət göstərmişdir

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

75. Şirvanşahlar dövlətinə aid deyil:
 A) 910-cu ildə Slavyan dəstələri məğlub edildi
 B) 1075-ci ildə Dərbənd əmirliyi dövlətə birləşdirildi
 C) Paytaxt Yezidiyyə Slavyanlar tərəfindən qarət edildi
 D) Əsası Məzyədilər sülaləsi tərəfindən qoyuldu
 E) Yezid ibn Məzyədın oğlu Məhəmməd tərəfindən iqamətgah Gəncəyə köçürüldü

76. Saci hökmdarı Yusif ibn Sac və Salari hökmdarı Mərzban ibn Məhəmmədin fəaliyyətlərinə aid ümumi cəhətlər:
 A) Şirvanşahlar dövlətinin asılı hala salınması
 B) Paytaxtın yeni şəhərə köçürülməsi
 C) Səlcuqlardan vassal asılılığın qəbul edilməsi
 D) Xəzər dənizində ticarət gəmilərinin istifadə edilməsi
 E) Rey şəhərinin Samanilərdən alınması

77. Aramsız müharibələr Roma ordusunda dəyişikliyə səbəb oldu. Əvvəllər kəndlilərdən ibarət olan Roma ordusu muzdlulardan təşkil edilməyə başlandı. Yeni üsulla toplanan ordu Roma dövlətinə deyil, sərkərdələrə sədaqət andı içirdi.

Mətnə bəhs edilən əsrə uyğun gəlir:
 A) Respublika idarə üsulunun yaranması
 B) Xalq tribunlarının seçilməyə başlanması
 C) Karfagenin Roma əyalətinə çevrilməsi
 D) Qay Yuli Sezarın Pompeyi məğlub etməsi
 E) "12 lövhə" qanunlarının qəbul edilməsi

78. X yüzilliyin sonlarında Kapetinglər sülaləsinin hakimiyyətə gəldiyi ərazini müasir xəritədə müəyyən edin:

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

79.

Mətn 1

İmperatorun əsas məqsədi Qədim Roma imperiyasının sərhədlərini bərpa etmək idi. İşğalçılıq siyasətinə Şimali Afrikadakı Vandal krallığının tutulması ilə başladı. Daha sonra İtaliyadakı Ostgot krallığı və İspaniyanın cənub şərq əraziləri ələ keçirildi.

Mətn 2

Döyüşkən və çoxsaylı saks tayfalarına qarşı apardığı müharibə 30 il davam etdi. Nəhayət, böyük torpaq sahələri bağışlamaqla Saks ayanlarını öz tərəfinə çəkib onları sakitləşdirə bildi.

1-ci və 2-ci mətnə bəhs edilən hökmdarlar üçün oxşar cəhətdir:

- A) Sasanilər ilə müharibə aparılması
 B) İtaliyadakı torpaqların ələ keçirilməsi
 C) Pireney yarımadasında ərəblərin məğlub edilməsi
 D) VI əsrdə fəaliyyət göstərmələri
 E) Frank dövlətinin idarə edilməsi

80. Xəritədə paytaxt şəhəri ulduz ilə işarələnmiş feodal dövlətinin tarixinə aid xüsusiyyətləri müəyyən edin:

1. Gürcü və Xəzərlərə qarşı uğurlu müharibələr aparılmışdır
2. Hakimiyyətdə Şüeybilər, Şeybanilər və Cəfərilər sülaləsi olmuşdur
3. Xudafərin körpüsü inşa edilmişdir
4. Səlcuq sultanı Alp Arslan tərəfindən varlığına son qoyulmuşdur

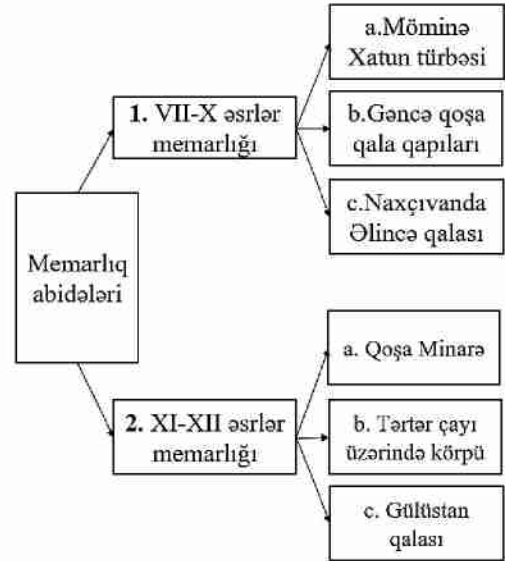
- A) 1,2 B) 1,4 C) 1,3
D) 2,4 E) 2,3

81. Verilən xüsusiyyətlər aiddir:

- İlk milli partiya idi.
- İlk dəfə Şimali Azərbaycana muxtariyyət verilməsi təklifini irəli sürmüşdü.

- A) Difaı partiyası
B) Hümmət təşkilatı
C) Müsavat partiyası
D) Qeyrət partiyası
E) Müdafiə partiyası

82. Uyğunluğu müəyyən edin:

- A) 1-b,c; 2-a B) 1-b; 2-b,c
C) 1-a; 2-b D) 1-a,c; 2-a,b
E) 1-c; 2-a,c

Açıq tipli test sualları

83. Xronoloji arıcılıq müəyyən edin:

1. Astiaq ilə əyanlar arasında ziddiyyətlərin artması
2. Atropatın Midiya satrapı təyin edilməsi
3. Selevki dövlətində III Antioxun hakimiyyətə gəlməsi
4. Əhəməni Fars dövlətinin imperiyaya çevrilməsi

84. *Talas məğlubiyyəti Çinin daxili işlərinə müdaxilə etməyə şərait yaratmışdı. Beləki, anası türk olan Çin sərkərdəsi imperatoru devirib hakimiyyətə sahib oldu. İmperatorun hakimiyyətini bərpa etmək üçün kömək istəməsi, xaqanın yürüş edib imperatorun hakimiyyətini bərpa etməsi ilə nəticələndi. Qarşılığında Çin ipəklə xərac ödəməli oldu.*

Mətnə bəhs olunan türk dövlətindən fərqli olaraq, I Göytürk xaqanlığı:

1. VIII əsrin birinci yarısında meydana gəlmişdi
2. Çini asılı hala salmışdı
3. Soqdiya vilayətini ələ keçirmişdi
4. Ağ Hun dövlətini məğlub etmişdi
5. Uyğur dövlətinin varlığına son qoymuşdu

85. E.ə II əsr Romanın xarici siyasəti üçün xarakterikdir:

1. Karfagen dövləti ilə müharibənin başlanması
2. Aralıq dənizinin şərq sahilləri uğrunda mübarizənin aparılması
3. Makedoniya və Yunanıstanın işğal edilməsi
4. Plebeylərin Xalq tribunu seçmək hüququnu qazanması

86. XIX əsrin 70-ci illəri Neft sənayesi üçün xarakterikdir:
1. Buxar nasoslu ilk neft kəmərinin çəkilməsi
 2. "Bakı ağ neft zavod sahibləri ittifaqı" adlı inhisar birliyinin yaradılması
 3. Cəvdə Məlikovun ağ neft zavodu tikdirməsi
 4. Nobel qardaşlarının Bakıda neft şirkətinin yaradılması
 5. Bakı-Tiflis dəmir yolu xəttinin işə salınması

87. Uyğunluğu müəyyən edin:
XII əsrin ikinci yarısı:
1. Səlcuq imperatorluğu
 2. Eldənizlər dövləti
 3. Şirvanşahlar dövləti
- a. Həmədan uğrunda vuruşmada Xarəzmşahların məğlub edilməsi
b. Süquta uğraması
c. Gürcü çarı III Georgiyə qiyamı yatırmaq üçün kömək edilməsi
d. Didqori döyüşündə məğlub olması
e. Monqol hücumlarına məruz qalması

Sizə təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və tapşırıqları cavab vərəqində yerinə yetirin.

Oğuzların işğalçılıq yürüşləri və miqrasiya xarakterli köçləri bir neçə istiqamətə yönəlmişdi. Yaxşı hazırlanmış bu hərəkət bir neçə mərhələdə davam edirdi. Dayanmadan hərəkət etmək və tutduqları yerləri əllərində saxlamaq üçün lazımi qüvvəyə malik olmayan oğuzlar böyük hərbi kampaniyalardan sonra ordunun yerini dəyişdirməli və dayaq bazaları yaratmalı olur, mümkün olan yerlərdə yerli feodal hakimlərin dinc yolla itaətinə nail olmağa cəhd göstərirdilər. Yürüş prosesinin lap əvvəlindən başlayaraq çoxsaylı dəstələr Azərbaycana göndərilmiş, XI əsrin 40-cı illərinin ikinci yarısında ölkənin cənub vilayətləri türk qəbilələrinin məskəninə çevrilmişdi. Buradan həmin qəbilələr ölkənin şimal vilayətlərinə və Cənubi Qafqazın qalan hissələrinə köç edirdi. Müstəqil hərəkət edən belə dəstələrin başında konkret tapşırıq almış məliklər dururdu.

88. Mənbədə bəhs edilən yürüşlər nəticəsində Azərbaycan ərazisində Oğuz türklərinə tabe olmuş hökmdarları qeyd edin: (azı üç hökmdar)
89. Tarixi biliklərinizə əsasən mənbədə bəhs olunan yürüşlərin Cənubi Qafqaz üçün 3 mühüm nəticəsini qeyd edin:

90. Tarixi biliklərinizə əsasən bu yürüşlər nəticəsində Azərbaycan ərazilərinin asanlıqla ələ keçirilməsinin səbəblərini müəyyən edərək yazın: